

ALEKSEJ NIKOLAJEVIČ HARUZIN SPOMINI K PORTRITU

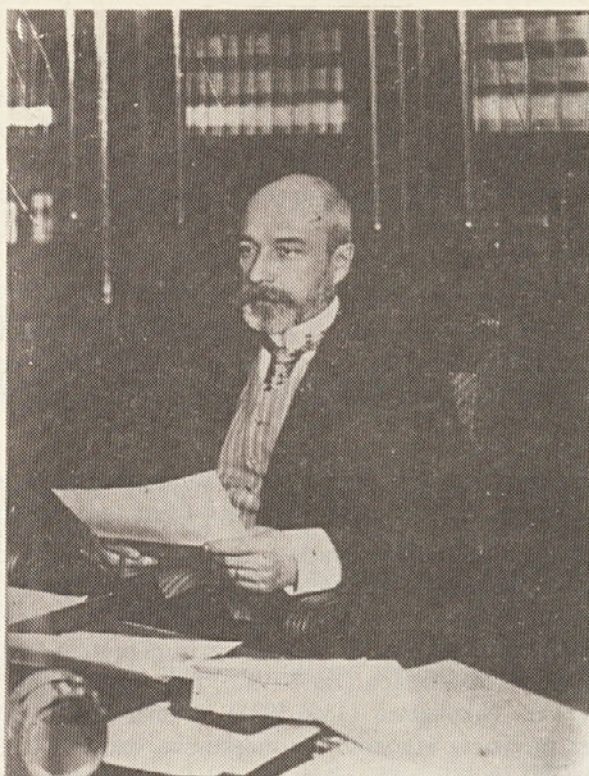
VJAČESLAV RUDNEV

Deset let nas loči od časa, ko bomo o današnjih dneh in dogodih govorili kot o preteklem stoletju. Bližajoče se 21. stoletje bo pomaknilo še za korak v preteklost dogodke, opravke in usode ljudi 19. stoletja, katerega očevidci in priče so med nami že dandanes redki.

Za etnografijo je bilo devetnajsto stoletje doba zbiranja opazovanj načina življenja narodov, gradiva, ki je za etnografe postalo klasika. Ideje, pogledi etnografov prejšnjega stoletja, etnografsko gradivo tistega časa živijo dalje v sodobni etnografski znanosti, navzoča so v teoretičnih delih, v primerjalnih raziskavah. Med množico imen odličnih znanstvenikov - etnografov pripada v evropski etnografiji vidno mesto družini ruskih etnografov Haruzinov: trem bratom Mihailu Nikolajeviču (1860-1880), Alekseju Nikolajeviču (1864-1932), Nikolaju Nikolajeviču (1865-1900) in njihovi sestri Veri Nikolajevni (1866-1931). S temi imeni je v ruski znanosti povezana uvedba predmeta etnografije v moskovske visoke šole (od leta 1898 na moskovski univerzi), izdaja učbenikov in del o vprašanih običajnega prava, verovanj, družinske obrednosti; Vera Nikolajevna je bila prva ženska - profesor etnografije v Rusiji. V družini Haruzinov se je širina znanstvenih interesov vsakega osebno organsko spajala z brezmejno privrženostjo etnografiji vseh štirih. N. N. Haruzin in M. N. Haruzin sta prejela juristično izobrazbo, A. N. Haruzin pa je končal naravoslovno fakulteto moskovske univerze. Raznostranska izobraženost, mnogovrstnost znanstvenih interesov vsakega od Haruzinov sta omogočila visoko učinkovitost etnografskih raziskav, ki so jih neredko izvajali skupno vsi člani družine.

Usoda enega izmed Haruzinov, Alekseja Nikolajeviča, je povezana s proučevanjem narodov jugovzhodne Evrope. Leta 1899 je obiskal Balkanski polotok. Po opravljenem potovanju je objavil deli "Bivališča Slovencev" in "Bosna in Hercegovina".

Nenehno stremljenje k uresničenju raznovrstnih znanstvenih interesov na področju etnografije, antropologije, arheologije, zoologije in gojenja rastlin je A. N. Haruzina spremljalo skozi vse življenje. Številne odprave na Kavkaz, na Krim, na Egejsko otočje, na Balkan; sodelovanje pri izdaji "Letopisa Estlandske gubernije", "Vilenskega letopisa", "Dnevnika antropološkega odseka"; služba upravnika pisarne vilenskega general-gubernatorja; vodstvo poskusne kmetijske postaje v osrednji Rusiji. To je kratek seznam njegovih dejavnosti. In kot rezultat takšne raznovrstnosti zanimanj - dela iz etnografije in arheologije: "Kirgizi Bukejevske stepe", "Starodavni grobovi Gurzufa in Guguša", "Kmečka posest v Estlandski guberniji"; iz botanike in

Aleksej Nikolajevič Haruzin 1910.l.

gojenja rastlin: "Navodila za vrtnarjenje", "Paradižniki v srednjem pasu" idr. Knjige, rokopisi lahko veliko povedo o njihovem avtorju, vendar ne več, kot njegovi prijatelji, kolegi ali sorodniki.

Danes v stari hiši, v eni od uličic moskovskega središča, stanuje I. J. Ognjeva, snaha A.N. Haruzina (žena Vsevoloda Aleksejeviča, sina A. N. Haruzina). Ko se skozi očala zastrmi v stare družinske fotografije, se Inna Jevgrafova spominja preteklosti. Na fotografiji so A. N. Haruzin z ženo Natalijo Vasiljevno in sinovi Mstislavom, Olegom in Vsevolodom. Čas jim je namenil kruto usodo. Mstislav je kot prostovoljec odšel na fronto med prvo svetovno vojno (1914) in padel; Oleg je umrl za tuberkulozo 1928. Trideseta leta so družini prinesla nove nesreče. Spomladi 1932 sta bila A. N. Haruzin in sin Vsevolod aretirana zaradi lažne ovadbe. I. J. Ognjeva kaže pisma, zadnje zapiske. Obtožena sta bila širjenja sovražne propagande. Vsevoloda so za tri leta poslali na gradbišče Belomorsko-Baltskega kanala, Aleksej Nikolajevič pa ni vzdržal udarca usode, umrl je 8. maja 1932 v butirski ječi v Moskvi.

Aleksej Nikolajevič se je poslovil od življenja zadnji iz velike družine ruskih etnografov Haruzinov. Takšne usode je bil deležen človek, ki se je rodil na Kasjanov dan (29. februarja) daljnega leta 1864.

Prevod: Silvo Torkar